

- 10 Stybaev, G.Zh., Musynov, K.M. Otchet po samoocenke obrazovatel'nyh programm bakalavriata, magistratury i doktorantury v ramkah specializirovannoj akkreditacii NAAR [[Report on self-assessment of Bachelor's, Master's and doctoral degree programs within the framework of specialized NAAR accreditation]]. – Astana: Nekommercheskoe akcionernoe obshhestvo «Kazahskij agrotehnicheskij universitet imeni S.Sejfullina», 2020. – 14 p.
- 11 Kusainov, D. Koronavirus v Kazahstane: vyzovy v sfere srednego obrazovaniya ili kak vynesiti offlajn urok iz [nesostojavshegosya] onlajn uroka [[Coronavirus in Kazakhstan: challenges in secondary education or how to learn an offline lesson from an online lesson]]. Central Asian Analytical Network. – 20.04.2020. [Electronic resource] – URL: <https://www.caa-network.org/archives/tag/kazakhstan> (qol jetkizu kuni: 04.01.2024)
- 12 Chalikova, A. T. Nauchno-teoreticheskie osnovy formirovaniya mezhkul'turno-kommunikativnoj kompetencii v uslovijah informatizacii inozazychnogo obrazovaniya [Scientific and theoretical foundations of the formation of intercultural communicative competence in the context of informatization of foreign language education]. diss. d-ra. ped. Nauk. – Almaty, 2009. 36.p.
- 13 Zhylytyrova, Zh.T. Teoretiko-prikladnye osnovy modelirovaniya sistemy professional'no-inozazychnoj podgotovki specialistov agroekonomicheskogo profilja [Theoretical and applied foundations of modeling the system of professional foreign language training of agroeconomics specialists]. diss. d-ra. filosofii. – Almaty, 2019. 78.p.
- 14 Mihajlova, T. V. Professional foreign language training of bachelors at non-linguistic faculties // Language education today –vectors of developmen. Materials of the V International scientific and Practical conference-forum. – 2019. – P. 48. – URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=42466713>

Received: 01.10.2025

MFTAP 16.01.07

DOI: [10.59102/kufil/2025/iss4pp302-316](https://doi.org/10.59102/kufil/2025/iss4pp302-316)

А.С. Кыдырбекова¹, Р.С. Рахметова², *Г.К. Капышева¹

¹Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өскемен, 070000, Қазақстан

²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, 050010, Қазақстан

ЖАЗЫЛЫМ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУДА ACTION RESEARCH ӘДІСІН ҚОЛДАНУ: ТИІМДІ СТРАТЕГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕМЕЛІК ТӘСІЛДЕР

Зерттеу мақаласында Action Research әдістемесі оқу тәжірибесінде жазуды үйретуді жақсартудың тиімді құралы ретінде қарастырылады. Бұл тәсіл аясында қолданылатын негізгі стратегиялар мен әдістемелік тәсілдер талданады, олар мұғалімдерге оқушыларды оқу процесіне белсенді түрде тартуға, жазу дағдыларын жетілдіруге және білім беру процесін оқушылардың нақты қажеттіліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді.

Мақалада Action Research мұғалімдерге бақылау, талдау және түзетудің үздіксіз циклі арқылы жазуды үйретуде туындайтын мәселелерді тиімді шешуге қалай көмектесетініне назар аударылады. Әртүрлі жастағы және дайындық деңгейлеріндегі оқушылармен жұмыс істеу сияқты әртүрлі білім беру контекстінде Action Research қолданудың сәтті тәжірибелерінің мысалдары қарастырылады.

Оқушылардың рефлексиялық дағдыларын дамытуға ықпал ететін қалыптастырушы бағалауды қолдану, жоба жазу, өзара оқыту және кері байланыс сияқты әдістер де жан-жақты талқыланады. Мақалада жазуға үйрету үдерісін икемді және тиімді етуге мүмкіндік беретін мұғалімдер мен студенттер арасындағы ұжымдық әрекеттестіктің маңыздылығы атап өтілген.

Кілт сөздер: Action Research, жазылым дағдылары, тиімді стратегиялар, әдістемелік тәсілдер, жазбаша жобалар.

НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

Үздіксіз білім беру саясаты мен инновациялық технологиялардың енгізілуіне қарамастан, қазіргі білім беру жүйелері жазуға үйрету процесінде көптеген мәселелер шешімін таппай келеді. Оқушылардың сауаттылық дағдыларын дамытуға көмектесетін тиімді әдістер мен стратегияларды жасау өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Осыған байланысты практикалық зерттеулер сияқты әдістер барған сайын танымал бола бастады. Бұл әдіс мұғалімдерге өз тәжірибесін талдауға ғана емес, сонымен қатар алынған нәтижелер бойынша оқу процесіне белсенді түрде түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

Бұл зерттеу оқыту процесінде Action Research стратегиясын қолдану мәселесі бойынша отандық және шетелдік зерттеулер аясында әзірленген тұжырымдамалық негізге және әдістемелік тәсілдерге негізделген. Аталған стратегия оқыту тәжірибесін жетілдіру және жазу дағдыларын дамытудың тиімді стратегиясы ретінде қарастырылады (Кешубаева, 2015; Wideman, 2002; Muzaffar, 2011; Zhang, Wu, 2024). Бұл зерттеулердің негізгі бағыттары: әдістерді мәдени және лингвистикалық контекстке бейімдеу, оқушылардың дербестігін дамыту, формативті бағалау мен цифрлық құралдарды енгізу т.б. Ғылыми тәжірибені жалпылағанда, іс-әрекеттік зерттеу жоспарлау, әрекет ету, бақылау және рефлексия арқылы оқыту сапасын циклдік жақсартуды қамтамасыз ететіні анық. Білім берудегі іс-әрекеттік зерттеу – бұл мәселені, әрекетті және нәтижелерге байланысты фактілерді анықтауды қамтитын циклдік процесс. Бұл мұғалімдер мен білім беру ортасында белсенді оқыту кезінде өз тәжірибелерін зерттеуге, үздіксіз білім алуға және мүмкіндіктерді кеңейтуге ықпал етеді. Бұл әдіс теория мен тәжірибе арасындағы алшақтықты жояды, мұғалімдерге сыныптағы нақты міндеттерді тиімді шешуге мүмкіндік береді.

КІРІСПЕ

Жазу дағдылары оқушылардың функционалдық сауаттылығы мен академиялық құзыреттілігін дамытуда басты рөл атқарады. Жазбаша сөйлеу студенттерге өз ойын анық және жүйелі түрде жеткізуге мүмкіндік беріп қана қоймайды, сонымен қатар аналитикалық, сыни және шығармашылық ойлауды дамытады. Білім беру ортасында жазу екі жақты қызмет атқарады: бір жағынан ол білімді меңгеру құралы болса, екінші жағынан оны түсіну және жеткізу құралы. Халықаралық стандарттарда көрсетілген білім сапасына қойылатын заманауи талаптар студенттердің әртүрлі жанрдағы мәтіндерді құру, сөздік және грамматикалық құрылымдарды дұрыс тандау және өз ұстанымдарын дәлелді түрде жеткізу дағдыларын дамыту қажеттігін атап көрсетеді. Жазбаша сөйлеу дағдыларының жеткіліксіздігі табысты оқуға кедергі келтіреді, оқу үлгерімін төмендетеді және кәсіби даму мүмкіндіктерін шектейді. Сондықтан жазу дағдыларын жетілдіру инновациялық әдістерді, оның ішінде нақты аудиторияның қажеттіліктеріне оқытуды бейімдеуге мүмкіндік беретін Action Research принциптеріне негізделген әдістерді енгізу маңызды.

Жазуға үйретудің дәстүрлі әдістері әрқашан білім алушылардың жеткілікті белсенділігін қамтамасыз ете бермейді және жазу дағдыларының мазмұндық көрінісі болып табылмайды. Бұл оқытудың тиімділігін арттыратын инновациялық педагогикалық стратегияларды іздеуді өзекті етеді. Қазіргі білім беру жүйесін реформалау және функционалдық сауаттылықты дамытуға көңіл бөлу жағдайында оқушылардың тұрақты жазу дағдыларын қалыптастыру ерекше маңызға ие. Әлемдік және отандық педагогикада бұл мақсатқа жетудің тиімді әдістерінің бірі ретінде Action Research ұсынылады. Шетелдік білім беру тәжірибесінде іс-әрекеттік зерттеулердің кеңінен қолданылуына қарамастан, оны қазақ тілін оқытуда, әсіресе жазбаша құзыреттіліктерді дамыту тұрғысынан қолдану әлі де

жеткілікті зерттелмеген. Зерттеу тақырыбының өзектілігі – Action Research әдісін қолдануды жан-жақты қарастыратын зерттеулердің болмауында. Педагогикадағы тәжірибелік зерттеулер тақырыбына арналған еңбектердің көптігіне қарамастан, жазуға үйретудегі бұл әдістеменің нақты зерттеулері үзік-үзік және шектеулі күйінде қалып отыр. Осылайша, практикалық зерттеулерге негізделген тиімді стратегиялар мен әдістемелік тәсілдерді терең талдау және оларды жазбаша оқытуда қолдану қажеттілігі туындайды.

Зерттеудің маңыздылығы білім беру ортасында бұл әдіске деген қызығушылықтың артуымен ғана емес, сонымен қатар оның жазуға үйрету процесін оңтайландыруға, оны дараландыруға және оқушылардың қажеттіліктеріне бағытталған етуге ұмтылатын мұғалімдер үшін практикалық маңыздылығымен расталады. Жазу дағдыларын дамыту жағдайында Action Research әдісін қолданудың тиімділігі әлі де жеткілікті зерттелмеген, бұл алдағы педагогикалық зерттеулердің маңызды тақырыбына айналды.

Зерттеу нысаны – практикалық зерттеулерді қолдану жағдайында жазуға үйретудің оқу-тәрбие процесі, ал пәні – оқыту және түзету педагогикалық тәжірибесі процесінде қолданылатын стратегиялар мен әдістемелік тәсілдер. Бұл мақаланың мақсаты жазуды Action Research әдісін қолданудың тиімділігін талдау және бағалау және мұғалімдердің оқытуды жақсарту үшін қолдана алатын табысты стратегиялары мен тәсілдерін анықтау болып табылады.

Зерттеудің мақсаты – педагогикадағы қолданбалы зерттеулердің теориялық аспектілерін зерттеу және жазуды оқытуда тәжірибелік зерттеу әдісін қолдану нәтижелерін бағалау.

Зерттеу әдістеріне ғылыми жарияланымдарды талдау, ағымдағы оқыту тәжірибесіне шолу және эмпирикалық зерттеулер, соның ішінде оқыту үдерістерін бақылау жұмысы кіреді.

Зерттеудің ғылыми болжамы: Жазбаша оқытуда Action Research әдісін пайдалану мұғалімнің тереңірек рефлексиясына ықпал етеді және оқыту стратегиялары мен дараланған тәсілдерді үздіксіз бейімдеу арқылы оқушылардың жазу дағдыларын жақсартады.

Зерттеудің маңыздылығы педагогика саласындағы тәжірибелік зерттеулерді пайдаланудың теориялық негіздерін кеңейтуде және мұғалімдерге жазбаша оқытудың сапасын арттыруға және осы саладағы оқушылардың оқу жетістіктерін арттыруға мүмкіндік беретін практикалық ұсыныстарды әзірлеуде.

МАТЕРИАЛДАР МЕН ӘДІСТЕР

Бұл зерттеуде жазуды оқытуда Action Research әдістемесін қолдануды жан-жақты зерттеуге бағытталған бірнеше ғылыми әдістер қолданылды. Ең алдымен ғылыми әдебиеттерге талдау жасалды, оның ішінде Action Research тақырыбы бойынша заманауи отандық және шетелдік зерттеулер жүйелі түрде зерттеліп, оның студенттердің жазу дағдыларын дамытуға әсері қарастырылды. Бұл білім беру тәжірибесінде осы әдістің тиімділігін сипаттайтын негізгі теориялық тәсілдер мен эмпирикалық нәтижелерді анықтауға мүмкіндік берді.

Зерттелген материал негізінде Action Research шеңберінде пайдаланылған стратегиялар жүйеленді. Қалыптастырушы бағалауды, жазбаша жұмыста жобалық әрекеттерді, сонымен қатар оқушылардың өзара оқу және рефлексия дағдыларын дамытуға ықпал ететін стратегияларға ерекше назар аударылды.

Зерттеуде сипаттамалық әдіс қолданылды, оның көмегімен Action Research-ті білім беру тәжірибесіне сәтті кіріктіру мысалдары жинақталды және талданды. Бұл әртүрлі жастағы және дайындық деңгейіндегі оқушылармен жұмыс істеуде осы тәсілді тиімді пайдалануды қамтамасыз ететін заңдылықтарды анықтауға және шарттарды анықтауға мүмкіндік берді.

Сонымен қатар, жазуды оқыту үдерісінде Action Research қолдану жағдайларына сапалы талдау жасалды. Бұл мұғалімдер алдында тұрған негізгі қиындықтарды анықтауға,

сонымен қатар білім беру стратегияларын бейімдеу арқылы оларды жеңудің тиімді жолдарын анықтауға мүмкіндік берді.

Зерттеуде Action Research әдістерін енгізгеннен кейін мұғалімдер мен студенттердің оқу тәжірибесіндегі өзгерістерді зерттеуге бағытталған рефлексивті талдау маңызды рөл атқарды. Рефлексиялық әдіс іс-әрекетті зерттеуге қатысу оқушылардың жазбаша сөйлеуін және жалпы оқу мотивациясын дамытуға қалай ықпал ететінін тереңірек түсінуге мүмкіндік берді.

НӘТИЖЕЛЕР

Жазбаша сөйлеуді тиімді оқыту қазіргі оқу тәжірибесінің негізгі міндеттерінің бірі болып табылады. Білім беру тәсілдерінің үнемі өзгеруі және оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімделу қажеттілігі жағдайында тәжірибе мен зерттеу элементтерін біріктіретін әдістемелерге қызығушылық артып келеді. Осындай әдістемелердің бірі мұғалімдерге оқу проблемаларын анықтауға және талдауға ғана емес, сонымен қатар нақты оқу процесінде оларды шешу стратегияларын жылдам әзірлеуге, тексеруге және жетілдіруге мүмкіндік беретін Action Research болып табылады.

Action Research оқыту тәжірибесі мен ғылыми-зерттеу әрекеті арасындағы тікелей байланысты қамтамасыз ету арқылы жазуға үйрету әдістерін жетілдіруде басты рөл атқарады. Бұл тәсіл мұғалімге өзгерту үдерісінің белсенді қатысушысы ретінде әрекет етуге мүмкіндік береді. Атап айтқанда: оқытудағы проблемаларды анықтау, оларды шешу стратегияларын әзірлеу және енгізу, содан кейін әдістемені кейіннен түзету арқылы алынған нәтижелерді бағалау.

Action Research академиялық және шығармашылық жазу дағдыларын дамыту үшін қолданылады. Зерттеуші ретінде оқытушы қызметін атқара отырып, тапсырмаларды құрастырады, формативті бағалау жүргізеді, өзара тексеруді ұйымдастырады, рефлексиялық тәжірибелерді жүзеге асырады. Бұл тәсіл жазба жұмысының сапасын арттырып қана қоймай, сыни тұрғыдан ойлауды, өзін-өзі бағалауды және оқушының дербестігін дамытады.

Соңғы онжылдықтарда Action Research білім беру сапасын арттырудың, оның ішінде жазу дағдыларын дамытудың тиімді құралы ретінде кеңінен танымал болды. Педагогтар мен зерттеушілер бұл тәсілді қолдану оқушылардың белсенділігін арттыруға, олардың рефлексиялық дағдыларын дамытуға, икемді және тиімді білім беру ортасын құруға көмектесетінін атап өтеді [1] (1-кесте).

1-кесте – Білім берудегі іс-әрекеттік зерттеудің (Action Research) негізгі аспектілері

Аспект	Сипаттама	Зерттеушілер
Анықтама	Тапсырма аясында негізгі мәселені, әрекетті және фактіні анықтауды қамтитын циклдік процесс.	Lufungulo et al., 2021; Leshya, 2014
Білім берудегі сапасы	Ынтымақтастық пен теңдікке ықпал ететін динамикалық білім беру орталарына сәйкес келеді.	Thi & Hien, 2009; Fandiño, 2010
Әдістің орындалу қадамдары	Мәселені анықтау, жоспарлау, әрекет ету, мәліметтер жинау, рефлексия.	Hodgson et al., 2013; Atweh et al., 1998
Артықшылықтары	Оқыту тәжірибесін, кәсіби дамуын, студенттердің белсенділігін жақсартады.	Cierpiałowska, 2023
Орындалу күрделілігі	Уақыт шектеулері, тәжірибенің аздығы, күрделілік.	Saro & Taray, 2024; Pinninti, 2025

Іс-әрекетті зерттеуді (Action Research) жазуды оқытуда қолдану бойынша зерттеудің негізгі бағыттарының бірі оның педагогикалық тәжірибеге әсерін анықтау болып табылады. Зерттеулер іс-әрекетті зерттеу әдістерін қолдану көбінесе ағылшын тілінде шығармашылық

жазуды оқытуда оң өзгерістерге әкелгенін көрсетті [2]. Action Research қолдану мұғалімдерге жаңа стратегияларды әзірлеуге және енгізуге, олардың тиімділігін бақылауға және оқыту әдістерін жедел түзетуге мүмкіндік берді, бұл студенттердің белсенділігін арттыруға және оқу үдерісінің сапасын жақсартуға ықпал етті. Action Research табысты қолданудың маңызды құрамдас бөлігі оқытудың интерактивті әдістерін белсенді қолдану болып табылады [3]. Зерттеулер тиімді тәжірибелерді, соның ішінде карта тапсырмаларын, топтық жұмысты және мінез-құлықты өзгерту стратегияларын сипаттайды. Бұл әдістер оқушылардың оқу процесіне белсенді араласуына және олардың шығармашылық жазу дағдыларының жетілдірілуіне ықпал етті.

Академиялық жазуды оқыту саласындағы зерттеулердің маңызды бағыттарының бірі – Action Research әдістемесін пайдалана отырып, курстық реформалардың тиімділігін бағалау. Нәтижелер студенттердің жазу дағдыларының, әсіресе мәтінді ұйымдастыру және академиялық тілді қолдану сияқты аспектілерде жалпы жақсарғанын көрсетті [4]. Бұл өзгерістер курстық реформаның академиялық жазудың маңызды құрамдас бөліктерін тиімді дамытуға ықпал еткенін көрсетеді. Реформаның инновациялық аспектілерінің бірі ЖИ мүмкіндігі бар жазу құралдарын пайдалану болды. Мұндай құралдарды біріктіру студенттерге дереу кері байланыс алуға мүмкіндік берді және олардың оқу процесіне қатысуының артуына ықпал етті. Сонымен қатар, тәуелсіз сыни ойлау мен дәстүрлі жазу дағдыларын дамытумен технологияны пайдалануды теңестіру қажеттілігіне байланысты қиындықтар айтылды [5]. Зерттеулер, сонымен қатар, студенттердің белсенділігі мен олардың академиялық жазу курсына қанағаттану деңгейінің артқаны байқалды. Оқытудың жаңа әдістері мен құралдарын оң қабылдау олардың білім беру үдерісіне сәтті кіріктірілгенін және неғұрлым ынталандыратын оқу ортасын құруын көрсетеді.

Жазуды үйретуде Action Research-ті қолдану бойынша зерттеудің маңызды бағыттарының бірі – оқушылардың жергілікті және ғаламдық мәні бар мәтіндерді құру қабілетін дамыту. Зерттеушілердің нәтижелері студенттердің өз өмірлік тәжірибелерін академиялық мәтіндерге біріктіре алатынын, олардың жеке контекстімен терең байланыстырылған және сонымен бірге академиялық талаптарға жауап беретін материалдарды құра алатынын көрсетті [6]. Зерттеу нәтижесінде студенттердің әртүрлі мәтін жанрларын түсінуінің жақсарғанын көрсетті. Студенттер суреттеу және сипаттамалық жанрларды жақсырақ ажырата бастағаны, бұл олардың жанрлық сезімталдығының дамығанын және мәтіндерді құрылымдауға саналы түрде қарайтынын көрсететіні айтылды. Бұл ілгерілеу олардың жазба жұмыстарында да, сауалнама нәтижелерінде де расталды.

Жазуды үйретуде Action Research әдісін қолдану тілдік құзыреттілікті дамытумен қатар, қазіргі білім беру және кәсіби кеңістікте сұранысқа ие метапәндік дағдыларды қалыптастыруға ықпал етеді. Жоспарлау, жазбаша тапсырмаларды орындау, талдау және рефлексия циклдары кезінде студенттер өз жұмысын жобалауға, уақыт пен ресурстарды бөлуге, топта өзара әрекеттесуге, өз көзқарастарын дәлелдеуге және сынды қабылдауға үйренеді. Сыни тұрғыдан ойлау, топтық ынтымақтастық, жоспарлау және өзін-өзі бағалау сияқты дағдылар әмбебап болып табылады және оларды тек академиялық ортада ғана емес, сонымен қатар студенттердің болашақ кәсіби іс-әрекетінде де сәтті қолдануға болады. Осылайша, Action Research жеке тұлғаны жан-жақты дамыту құралы ретінде әрекет етеді, тіл үйренудің ХХІ ғасыр дағдыларын дамытумен интеграциясын қамтамасыз етеді.

Action Research әдістемесін білім беру тәжірибесінде қолданудың практикалық құндылығы оны нақты педагогикалық мәселелерді шешу үшін табысты қолданудың көптеген мысалдарымен расталады [7]. Бұл тәсілдің негізгі артықшылықтарының бірі – алынған нәтижелерді нақты тәжірибеде бірден қолдану мүмкіндігі. Мысалы, бір зерттеуде мұғалім тәртіптік бұзушылықтары бар оқушының мінез-құлқын талдау үшін Action Research қолданбасын пайдаланды. Мінез-құлықтың жаңа тапсырмалар алдында қобалжумен байланысты екенін анықтаған мұғалім оқытудағы тәсілдерге бейімделе алды, бұл проблемалық жағдайлардың айтарлықтай төмендеуіне және студентті арнайы білім беру орталығына жіберу туралы ұсыныстардың күшін жоюға әкелді [8].

Action Research оқушылардың бастауыш мектептен орта мектепке сәтті өтуін қамтамасыз етуде де өзінің тиімділігін дәлелдеді. Зерттеу көрсеткендей, көптеген оқушылар анонимділік пен қолдаудың жоқтығын сезінеді, бұл шамадан тыс жүктеме мен стресске ықпал ететін фактор. Зерттеу деректеріне негізделген мақсатты бағдарламаларды әзірлеу мектептерге көшу тәжірибесін айтарлықтай жақсартуға және оқушылардың белсенділік деңгейін арттыруға мүмкіндік беретіні расталған [9].

Action Research әдістемесі емле бағдарламаларын талдау және түзету үшін де тиімді қолданылады. Бастауыш сынып мұғалімі деректерді талдап, оқушылардың сөздік қоры кеңейгенімен, үйренген материалды сақтау үшін қосымша жұмыс қажет деген қорытындыға келген [10]. Бұл оған жақсы нәтижелерге жету үшін оқыту әдістерін өзгертуге мүмкіндік берді.

Action Research қолдану мұғалімдердің мүмкіндіктерін кеңейтуге ықпал етеді, оларды проблемаларға пассивті көзқарастан шешімді белсенді іздеуге көшуге ынталандырады [11]. Бұл өзгеріс мұғалімдердің кәсіби дербестігін және оқу үдерісіне әсер ету қабілетіне сенімділігін нығайтуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттерді талдау Action Research әдістемесіне және оны оқу тәжірибесінде, атап айтқанда жазу дағдыларын дамытуда қолдануға қатысты негізгі ережелерді қорытындылауға мүмкіндік береді. Осы тұрғыда Action Research әдісі ең өнімді құралдардың бірі болып саналады, өйткені ол зерттеу мен тәжірибеге бағытталған компоненттерді біріктіреді. Оны қолдану мұғалімдерге оқытудың әртүрлі стратегияларымен тәжірибе жасауға, оқу үдерісіндегі өзгерістерді қадағалауға және алынған мәліметтер негізінде оқыту әдістерін реттеуге мүмкіндік береді. Бұл тәсіл оқушылардың дағдыларының жүйелі түрде дамуын қамтамасыз етеді және олардың оқу іс-әрекетіне саналы түрде араласуына ықпал етеді.

Біріншіден, Action Research тұжырымдамасын қарастыру бұл тәсілдің нақты практикалық мәселелерді шешуге бағытталған жоспарлаудың, әрекеттің, бақылаудың және рефлексияның циклдік процесі екенін көрсетті. Әдістің негізгі сипаттамалары оның қолданбалы сипаты, тәжірибені жетілдіруге бағытталғандығы, практиктердің зерттеу процесіне белсенді қатысуы және өзгерістерге бейімделу икемділігі болып табылады. Педагогикада бұл мұғалімнің бір мезгілде зерттеуші және тәжірибеші маман қызметін атқаруынан көрінеді: ол мәселені анықтайды, оны шешудің стратегиясын жасайды, оқу-тәрбие үдерісіне өзгерістер енгізеді және олардың тиімділігін бағалайды. Осылайша, Action Research диагностикалық құрал ғана емес, сонымен қатар мұғалімнің кәсіби дамуының құралына, оқу сапасын арттыру механизміне айналады.

Action Research-тің педагогикадағы рөлін талдау оның мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамытудағы жоғары құндылығын растады. Әдіс мұғалімдердің жеке тәжірибесін тереңірек түсінуге ықпал етеді, олардың күнделікті білім беру мәселелерін шешудегі мүмкіндіктерін кеңейтеді және оқытудың инновациялық әдістерін енгізуге ықпал етеді. Сонымен қатар, Action Research теория мен практика арасындағы байланысты нығайтады, мұғалімдерге тек дайын әдістерді жүзеге асырушы ретінде ғана емес, сонымен қатар білім беру үдерісінің белсенді әзірлеушілері мен сыни талдаушылары ретінде әрекет етуге мүмкіндік береді. Бұл тәсіл мұғалімдердің зерттеушілік ойлауын дамытып, үздіксіз кәсіби дамуына жағдай жасайды.

Шолудың үшінші маңызды тақырыбы ЖОО-да жазуды оқытудың заманауи тенденцияларын зерттеу болды. Ғылыми зерттеулер академиялық жазу дағдыларын дамыту процесі бірқатар қиындықтарға тап болатынын атап көрсетеді: студенттердің жеткіліксіз ынтасынан бастап, академиялық мәтіндердің жанрлық ерекшеліктері мен құрылымын түсінудегі қиындықтарға дейін. Бұл міндеттер икемді және бейімделген білім беру стратегияларын талап етеді.

Action Research әдісі мұғалімдерге оқушылар мен студенттердің жеке қажеттіліктеріне тез жауап беруге, жаңа педагогикалық тәжірибелерді дамытуға, студенттердің рефлексивтілігін арттыруға, жазудағы өзіндік және академиялық дербестікті дамытуға жағдай жасауға мүмкіндік берді [12]. Сонымен қатар, студенттердің жазба жұмыстарының

сапасын арттырып қана қоймай, мұғалімдердің кәсіби өсуін ынталандыратын, оқу тәжірибесін саналы, икемді және нәтижелі ететін келешегі зор бағыт екенін көрсетеді.

ТАЛҚЫЛАУ

Action Research арқылы жазуды үйретудің негізгі стратегиялары оқушылардың жазу дағдыларын арттыратын және мұғалімдердің кәсіби дамуын қолдайтын бірнеше негізгі тәсілдерді қамтиды [2]. Бұл процесс оқытушының өз оқушыларының үлгерімі туралы деректерді қарап шығуынан және «Мен өз тәжірибемді қалай жетілдіре аламын?» сияқты сұрақты қоюдан басталады. Содан кейін оқытушы өз сұрағының ықтимал шешімдерін әзірлеу, енгізу және бағалау үшін әрекет, рефлексия және бөлісу циклдарынан өтеді. Аталған процесте оқытушылар өздерінің оқыту туралы теориясын жасайды және әріптестерімен бөлісе алатын оқыту мен оқу туралы білім қалыптастырады [13]. Бұл стратегияның (1-диаграмма) әрқайсысы динамикалық және рефлексиялық оқыту ортасын құра отырып, оқушыларды да, мұғалімдерді де оқу процесіне белсенді түрде тартуға арналған. Мұғалімдер үшін бұл тәжірибе алмасу, өз зерттеу циклдерінің нәтижелерін талқылау және тиімді әдістерді ұжымдық түрде іздеу дегенді білдіреді. Студенттер үшін бұл сыни ойлау мен сындарлы кері байланыс дағдыларын дамытуға көмектесетін өзара тексеру, бірлесіп редакциялау және топтық жазу сияқты тәжірибелерге қатысуды білдіреді. Бұл тәсілдің жалпылық сипаты оқу ортасында ынтымақтастық пен өзара қолдау атмосферасын қалыптастырып, жазуға үйрету үдерісін тиімді етеді.

Әдіс сонымен қатар білім алушылардың өзіндік рефлексия дағдыларын дамытуға көмектеседі. Олар өздерінің жазу стратегияларын анықтайды және оларды реттейді. Өз мәтіндерін жүйелі түрде талдау және мұғалім мен сыныптастарының кері байланысы арқылы оқушылар өз жұмыстарының күшті және әлсіз жақтарын анықтауға, оны жақсарту жолдарын жоспарлауға және әр кезеңде жазу барысын бақылауға үйренеді. Мұндай рефлексиялық тәжірибе оқушылардың жазуға деген ізденімпаздық қатынасын дамытады және оқудағы дербестікті дамытуға ықпал етеді.

Диаграмма 1: Action Research әдісінің стратегиясы

1. Оқыту мәселелерін қою және гипотезаны қалыптастыру

Әрекетті зерттеудегі алғашқы стратегиялардың бірі оқу мәселелерін қою болып табылады. Мұғалім мәтінді ұйымдастыру, жанрлық ерекшеліктерді түсіну немесе сыни ойлаудың әлсіздігі сияқты оқушылар жазуды үйрену кезінде кездесетін ерекше қиындықтарды анықтайды. Содан кейін осы мәселелер негізінде гипотезалар қалыптасады, олар эксперимент жүргізуге және жаңа әдістерді енгізуге негіз болады. Гипотезалар оқудың әртүрлі аспектілеріне қатысты болуы мүмкін, мысалы, топтық жұмыстың жазбаша тапсырмалар сапасына әсері немесе жазуды бағалаудың жаңа құралдарын пайдалану.

2. Жоспарлау, әрекет ету, бақылау және рефлексия циклдары

Циклдік процесс Action Research негізінің бірі болып табылады. Бұл процесс келесі кезеңдерді қамтиды:

Жоспарлау – анықталған проблемалар мен гипотезаларға сүйене отырып, мұғалім эксперимент барысында тексерілетін оқыту стратегияларын әзірлейді.

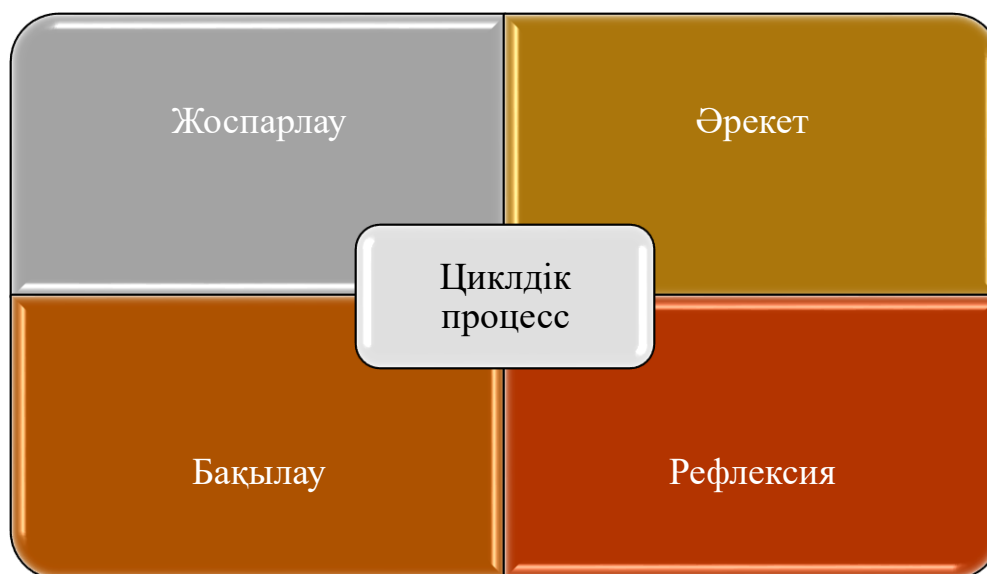
Әрекет – оқыту үдерісіне жаңа әдістер мен тәсілдер енгізу (мысалы, жазбаша тапсырмалардың белгілі бір форматтарын қолдану немесе белсенді әдістерді енгізу).

Бақылау – мұғалім оқушылардың үлгерімін бақылайды және жазбаша тапсырмаларды орындау барысында олардың жетістіктері мен мәселелерін талдай отырып, деректер жинайды.

Рефлексия – алынған мәліметтерге сүйене отырып, мұғалім өз әрекеттерінің нәтижелерін бағалайды, әдістердің күшті және әлсіз жақтарын анықтайды, бұл келесі циклдардағы тәсілдерді түзетуге мүмкіндік береді [14].

Бұл циклдар (2-диаграмма) оқу үдерісін үнемі бейімдеуге және жазуға үйрету әдістерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Action Research циклі бір реттік процесс емес. Бұл стратегияны икемді және бейімделгіш ететін тұрақты қайталау мен түзетуді қамтиды. Әрбір жаңа цикл алдыңғы тәжірибені есепке алуға, жіберілген қателерді түзетуге және жақсартылған тәсілдерді тексеруге мүмкіндік береді. Осының арқасында әдістеме оқушылардың өзгермелі қажеттіліктері мен оқу мақсаттарын ескере отырып, білім беру ортасымен бірге табиғи түрде дамиды. Мұндай динамика нәтижелердің тұрақтылығын қамтамасыз етеді және студенттерде де, мұғалімдерде де үздіксіз даму мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді.

Диаграмма 2: Action Research әдісінің циклдік процессі

Жазуды үйретуде Action Research әдісін қолданудың перспективалы бағыттарының бірі жалпы зерттеу циклі шеңберінде «микроциклдер» деп аталатын қысқа, шоғырланған кезеңдерді ұйымдастыру болып табылады. Бұл тәсіл инновацияларды жедел тексеруге, студенттерден жылдам кері байланыс алуға және негізгі цикл аяқталмай тұрып қажетті

өзгерістерді енгізуге мүмкіндік береді. Микроциклдер әдістеменің икемділігін арттырады, оқытуды топтың ағымдағы қажеттіліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді және мұғалімнің оқу процесін үнемі нақтылау шеберлігін дамытады.

3. Кері байланыс пен өзіндік талдауды қолдану

Кері байланыс және өзін-өзі талдау Action Research әдістемесінің ең маңызды құралдары болып табылады. Мұғалім оқушыларға жазба жұмыстары бойынша үнемі кері байланыс беріп қана қоймай, қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігін де бағалайды. Студенттер өз кезегінде қателіктерін талдап, проблемалық жерлерін анықтап, оларды түзету бойынша жұмыс жасай алады. Тұрақты кері байланыс циклдары жазу дағдыларын жақсартуға неғұрлым саналы және тәуелсіз көзқарас үшін жағдай жасайды [15].

Мұғалімдер де рефлексия процесіне қатысады, бұл оларға қандай әдістер тиімдірек екенін және қайсысын түзетуді қажет ететінін түсінуге мүмкіндік береді. Бұл білім беру процесінің сапасын арттыруға, оны жекелендірілген және оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бағытталған етуге көмектеседі.

Нақты қазақ тілін оқытуда Action Research әдісінің стратегиясын қолданудың келесі кезеңдерін көрсетуге болады.

Жағдай: Оқушылар мәтінді жүйелеуде, сондай-ақ жазба жұмыстарында қазақ тілінің грамматикалық және стилистикалық нормаларын дұрыс қолдануда қиындықтарға тап болады. Осы мәселелерге жауап ретінде мұғалім оқушылардың жазба жұмыстарының сапасын жақсарту үшін Action Research стратегияларын қолдануды шешеді. Action Research әдісінің стратегиясы бойынша келесі кезеңдер бойынша жұмыс жасалады:

1. Оқыту мәселелерін қою және гипотезаны қалыптастыру

Мұғалім оқушылардың жазбаша мәтіндерді жүйелеуде қиналатынын байқайды: олар өз ойларын логикалық және жүйелі құра алмайды, қазақша грамматикалық конструкцияларды қолдануда жиі қателіктер жібереді, сонымен қатар әр түрлі мәтіндердің жанрлық ерекшеліктерін нашар түсінеді (мысалы, эссе, хат, әңгіме). Мәселелер сыни ойлау дағдыларының жеткіліксіз дамуымен және жанрлық теория мен мәтін құрылымын нашар білумен байланысты.

Гипотеза: Мұғалім топтық жұмыс, бірлескен жоба, формативті бағалау сияқты оқытудың белсенді әдістерін қолдану оқушылардың ойларын дұрыс жүйелеуге және мәтін құрылымын жақсартуға көмектесетінін болжайды. Сондай-ақ сәтті мәтіндердің мысалдарымен белсенді жұмыс және егжей-тегжейлі кері байланыс грамматикалық дағдыларды жақсартуға және жанрлық ерекшеліктерді түсінуге көмектеседі деп болжанады.

2. Жоспарлау, әрекет ету, бақылау және рефлексия циклдары

Жоспарлау: Мұғалім циклдік процесте өтетін бірнеше кезеңдерді қамтитын оқу бағдарламасын жасайды. Бірінші кезеңде оқушылар қазақ тіліндегі мәтінді ұйымдастыру теориясымен және жазба шығармалардың жанрлық ерекшеліктерімен таныстырылады. Содан кейін мұғалім топтық жұмысты ұйымдастырады, оның барысында оқушылар бірлескен жобаларды жазып, пікір алмасады, бір-біріне ой тұжырымдауға көмектеседі.

Іс-әрекет: Сабақ барысында мұғалім мәтінмен жұмыс істеу әдістері мен белсенді әдістерді енгізеді, мысалы:

- Мәтіннің құрылымдық элементтерін талқылау (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды);
- Бірлескен жобаны жазу, одан кейін қателер мен қиындықтарды талқылау;
- Қазақ әдеби шығармаларын талдау мен тәжірибеге мысал ретінде пайдалану;

• Оқушылар әр кезеңде өз жұмыстарын бағалай алатындай формативті бағалау элементтерін енгізу.

• Бақылау: Мұғалім жазбаша тапсырмалардың орындалу барысын жіті қадағалайды. Ол мыналарға назар аударады:

- Оқушылар жазатын мәтіндердің құрылымы мен логикасын жетілдіру;
- Оқушылардың қазақ тілінің грамматикалық нормаларын қолдануда кездесетін қиындықтары;

• Оқушылардың топтық талқылауларға реакциясы және мұғалім мен жолдастарының кері байланысы.

Сондай-ақ мұғалім жазба жұмыстарының жанрлық ерекшеліктерін түсіну деңгейін анықтау мақсатында шағын сауалнамалар мен бақылау жұмыстарын жүйелі түрде жүргізіп, әр кезеңде жазба жұмыстарын талдап отырады.

Рефлексия: Әр цикл соңында мұғалім нәтижені талдайды. Ұсынылған әдістер мәтіндерді ұйымдастыруды жақсартуға қаншалықты көмектесті, жанрлық ерекшеліктерді түсіну жақсарды ма, грамматикалық қателер азайды ма, соған баға береді. Рефлексия мұғалімнің өзін-өзі талдауын да қамтиды: ол оқыту әдістерінің қаншалықты тиімді жүзеге асырылғанын және келесі циклдарда нені өзгерту керектігін бағалайды.

3. Кері байланыс пен өзіндік талдауды қолдану

Кері байланыс: Әрекетті зерттеу аясында мұғалім кері байланысты жеке оқушылармен де, топтармен де белсенді пайдаланады. Жазудың әрбір кезеңінде мұғалім күшті жақтары мен жақсарту жақтарын көрсете отырып, егжей-тегжейлі түсініктеме береді. Мұғалім сонымен қатар оқушылар өздерінің қиындықтары мен тәжірибелерімен бөлісетін сыныпта талқылаулар ұйымдастырады, ал мұғалім қосымша ұсыныстар бере алады.

Оқушылардың өзін-өзі талдауы: Оқушылар өз кезегінде берілген пікірлер мен кері байланыстарды пайдалана отырып, өз жұмыстарын жүйелі түрде талдайды. Мұғалім оларды өзін-өзі түзетуге ынталандырады, бұл оқушылардың жазу дағдыларын жақсартуға саналы болуына көмектеседі. Мысалы, студент курс барысында алған білімін қолдана отырып, мәтін құрылымындағы немесе грамматикадағы қателерді өз бетінше таба алады.

Қазақ тілін оқытуда Action Research әдісін қолдану нақты тілдік күзиреттілікті жетілдірумен қатар, оқушылардың метапәндік дағдыларын дамытуға да ықпал етеді. Топтық жұмыс және мәтіндерді бірлесіп өңдеу барысында студенттерде ынтымақтастық дағдылары, келіссөздер жүргізу және рөлдерді бөлу дағдылары қалыптасады. Жазбаша жұмысты талқылау және талдау сыни ойлауды дамытады. Рефлексия әрі қарай оқуға қажетті метатанымдық дағдыларды қалыптастырады. Метатанымдық дағдылар дегеніміз – өзін-өзі бақылау, жоспарлау және өзінің танымдық процестерін бағалау дағдылары. «Жоспарлау – әрекет – рефлексия» циклдары барысында оқушылар мәтін жазу кезінде өз бетінше мақсат қоюға, ықтимал қиындықтарды болжауға, таңдалған стратегиялардың тиімділігін бақылауға және оларды түзетуге үйренеді. Бұл тәсіл оқудағы дербестікті дамытуға ықпал етеді және оқушыларды оқу үдерісінің белсенді қатысушыларына айналдырады. Сонымен қатар, кері байланыспен жүйелі жұмыс олардың өз мәтіндерін сыни тұрғыдан бағалау дағдысын қалыптастыруға көмектеседі. Бұл академиялық жазуды табысты меңгерудің негізгі шарты болып табылады. Әдістеме студенттерде оқу процесіне жауапкершілікпен қарауды және академиялық адалдық негіздерін қалыптастырады, өйткені олар дереккөздермен жұмыс істеуге, қателерді мойындауға және оларды түзетуге үйренеді.

Жазуға үйретуде Action Research әдісін енгізу оқушыны оқу үдерісіне қатысушы ретінде ғана емес, белсенді бірлескен зерттеуші ретінде де қарастыру мүмкіндігін ашады. Бұл тәсіл аясында білім алушылар мақсаттар мен табыс критерийлерін тұжырымдауға қатысады, тапсырмалар мен жұмыс әдістерін жетілдіру бойынша өз идеяларын ұсынады. Олар деректерді жинауға, қателерді талдауға және оларды түзету стратегияларын талқылауға қатысады. Мұндай серіктестік өзара әрекеттестік білім алушыларда нәтиже үшін жауапкершілік сезімін қалыптастырады, рефлексия, сыни талдау және бірлесіп шешім қабылдау дағдыларын дамытады. Ұзақ мерзімді перспективада бұл модель білім алушыларда оқуда да, кәсіби қызметте де қажет ғылыми позицияны дамытуға көмектеседі.

Action Research стратегиясын қолдану нәтижесінде мұғалім оқушылардың жазбаша өз ойларын әлдеқайда сенімді түрде жүйелей бастағанын байқайды. Олар мәтін құрылымының жақсарғанын көрсетеді, сонымен қатар қазақ тілінің жанрлық ерекшеліктерін өз шығармаларында дұрыс пайдалана бастайды. Грамматикалық қателер азаяды және оқушылар мәтінді дұрыс құрудың маңыздылығын жақсы түсінеді.

Сонымен қатар, мұғалім кәсіби дамудағы айтарлықтай ілгерілеушіліктерді атап өтеді, өйткені Action Research әдісі оған оқушылардың нақты қажеттіліктеріне сәйкес оқыту әдістерін үнемі бейімдеуге және жетілдіруге мүмкіндік береді. Өз кезегінде студенттер оқу үдерісіне көбірек тартылып, қазақ тілінің теориялық және практикалық аспектілерін жақсы түсіне бастайды.

Сонымен, қазақ тілінде жазуға үйрету үшін Action Research әдісін қолдану оқушылардың сауатты жазу дағдыларын жетілдіруге де, мұғалімдердің кәсіби өсуіне де ықпал етіп, түптеп келгенде білім сапасының артуына әкеледі.

Action Research әдісін енгізу оқу-тәрбие процесіне кешенді әсер етеді: оқушылардың ынтасын арттырады, олардың сабаққа қатысуын белсендіреді, өзіндік талдау және өзіндік жазба жұмыстарын түзетудің тұрақты әдетін қалыптастырады. Үнемі кері байланыс және мәтіндерді бірлесіп талқылау сабақта ынтымақтастық және өзара көмек атмосферасын қалыптастырады, бұл жазбаша құзыреттіліктерді дамытуға ғана емес, сонымен қатар коммуникативті және зерттеу дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Осылайша, әдіс жазудың сапасын арттыру құралы ғана емес, сонымен қатар студенттердің оқу мәдениетін қалыптастырудың маңызды құралына айналады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Білім берудегі Action Research әдісі – оқыту мен оқу тәжірибесін жақсартуға бағытталған рефлексиялық процесс. Ол – мұғалімдерге нақты уақыт кезеңінде кері байланыс орнату арқылы өз әдістерін талдауға және бейімдеуге мүмкіндік беретін жоспарлау, әрекет, бақылау және рефлексия циклдарын қамтитын әдіс.

Зерттеу барысында Action Research әсіресе қазақ тілін оқыту контекстінде жазу дағдыларын оқытуды жетілдірудің қуатты құралы екені анықталды. Рефлексияға және оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына бағытталған бұл тәсіл олардың сыни тұрғыдан ойлауын дамытуға, мәтінді ұйымдастыру дағдыларын жақсартуға және сауаттылығын арттыруға ықпал етеді.

Іс-әрекетті зерттеуде қолданылатын оқыту мәселелерін қою, жоспарлау, іс-әрекет, бақылау және рефлексия циклдары, сондай-ақ кері байланыс пен өзін-өзі талдауды пайдалану сияқты негізгі стратегиялар жоғары тиімділік танытты. Мұғалімдер бұл әдістерді қолдана отырып, оқушылардың оқуындағы проблемалық тұстарды анықтап, жойып қана қоймай, динамикалық және интерактивті оқу ортасын құра білді, бұл өз кезегінде оқушылардың жазу дағдыларын жетілдіруге ықпал етті.

Тұрақты кері байланыс пен бақылау циклдары арқылы мұғалімдер оқытуға деген көзқарастарын үнемі бейімдеп, реттей алғанын атап өту маңызды, бұл оларға жазбаша оқытуда тұрақты және мазмұнды жақсартуларға қол жеткізуге мүмкіндік берді. Сонымен қатар, оқушылардың да, мұғалімдердің де рефлексия және өзін-өзі талдау процесі оқу қажеттіліктерін тереңірек түсінуге және оқыту тәжірибесін жақсартуға ықпал етті.

Action Research әдістерін қолданудың нәтижесінде білім алушылардың жазба жұмыстарының құрылымы жақсарады. Оқушылар қазақ тілінің жанрлық ерекшеліктерін саналы, сауатты қолдана бастайды. Грамматикалық қателердің саны бірте-бірте азаяды, бұл тілдік құзыреттіліктің жоғарлауын көрсетеді. Сонымен қатар, білім алушылар мәтіннің дұрыс құрылымының академиялық жазудың негізі ретіндегі рөлін тереңірек түсінетінін көрсетеді.

Жазуды үйретуде Action Research қолдану оқушылардың тілдік құзыреттілігіне ғана емес, сонымен қатар олардың метапәндік және метатанымдық дағдыларының дамуына да айтарлықтай әсер етеді. Топтық жұмыс және мәтіндерді бірлесіп өңдеу барысында ынтымақтастық, сыни талдау және дәлелдеу дағдылары қалыптасады, бұл метапәндік құзыреттіліктерді дамытуға тікелей байланысты. Сонымен қатар, өзіндік рефлексия, жоспарлау, бақылау және өзіндік оқу стратегияларын құру, түзету қабілеттері дамиды. Мұғалімдер үшін Action Research кәсіби дамудың кең перспективаларын ашады. Жоспарлау,

әрекет ету, талдау және рефлексия циклдарына қатысу зерттеушілік ойлаудың қалыптасуына ықпал етеді, өз тәжірибесін сыни тұрғыдан түсінуге және әріптестермен нәтижелермен бөлісуге мүмкіндік береді. Сайып келгенде, бұл білім сапасын арттыру, инновациялық шешімдерді бірлесіп іздестіру және табысты тәжірибе алмасу мақсатымен біріккен мұғалімдердің кәсіби қоғамдастығын құруға әкеледі.

Зерттеу педагогикалық міндеттерді шешу үшін Action Research әдістерін қолданудың маңыздылығын атап көрсетеді, атап айтқанда, жазу дағдыларын үйрету саласында мұғалімдердің білім сапасы мен кәсіби өсуінің жаңа перспективаларын ашады. Болашақта осы нәтижелерді нығайту үшін Action Research-ті қолдануды жалғастыру, оның ауқымын кеңейту және оқыту мен оқушылардың жазу дағдыларын бағалаудың жаңа тәсілдерін енгізу ұсынылады. Action Research әдісі оқушылардың білімі мен жазу дағдыларын арттыруға ғана емес, сонымен қатар педагогикалық тәжірибені одан әрі дамыту құралы ретінде өзінің құндылығын дәлелдейді, бұл түптеп келгенде оқу үдерісінің жалпы сапасын арттыруға әсер етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Кешубаева Б.Қ. Іс-әрекеттік зерттеу жүргізу тәжірибесі арқылы жазу дағдыларын дамытудың тиімділігін анықтау // Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының өзекті мәселелері. – 2015. – № 5 (3). – Б. 51-53.
- 2 Muzaffar M. Action research to improve the teaching of english creative writing at primary level // International Journal of Social Sciences and Education. – 2011. – № 1. – P. 223-234.
- 3 Hu Y. Action Research in the Teaching of Writing in College English // Journal of Zhejiang Wanli University. – 2003. – № 3. – P. 16-19.
- 4 Zhang L., Wu Z. (2024). Enhancing Postgraduate Academic Writing Skills Through Course Reform: An Action Research Study // Social Education Research. – 2024. – № 5 (2). – P. 217-233.
- 5 Cárdenas M. L. Orientaciones metodológicas para la investigación - acción en el aula // Lenguaje. – 2006. – № 34. – P. 187-216.
- 6 Tessema K.A. The Rocky Terrain between Delocalized and Localized, Duplication and Originality: Learning to Write and Learning to Teach Academic English // Educational Action Research. – 2012. – № 20 (4). – P. – 515-533.
- 7 Нысан Г.М., Сапарбай А. Action research қандай мәселелерді шешеді? // Modern Scientific Method. – 2025. – № 9. – Б. 18-22.
- 8 Reed C. Action Research: A Strategy for Instructional Improvement // Teaching and Learning. – 2007. – № 4 (2). – P. 21-23.
- 9 Emerson L., MacKay B.R., MacKay M.B., Funnell K.A. A team of equals: teaching writing in the sciences // Educational Action Research. – 2006. – № 14 (1). – P. 65-81.
- 10 Mahani S., Molki A. Enhancing The Quality Of Teaching And Learning Through Action Research // Journal of College Teaching & Learning. – 2012. – № 9 (3). – P. 209-216.
- 11 Miftari I. Action research: answering the never-ending question of effectiveness in teaching // Knowledge-International Journal. – 2019. – № 31 (2). – P. 397-402.
- 12 Жамелов Б.А., Сүлейменова Г.М., Базарбаев Қ. Мектепте қазақ жерінің тұтастығын қалпына келтірудегі ұлттық зиялық қызметінің маңыздығын оқыту (Action Research қазіргі заманғы мұғалімнің өзіндік іс-әрекетінің тиімділігін арттыру стратегиясы ретінде) // Абай атындағы ҚазҰПУ хабаршысы. Серия: Тарих және әлеуметтік-саяси ғылымдар. – 2023. – № 4 (79). – Б. 234-244.
- 13 Wideman R. Using Action Research and Provincial Test Results to Improve Student Learning // University of Alberta. – 2002. – № 6 (20). – 11 p. URL: <https://journals.library.ualberta.ca/iejll/index.php/iejll/article/download/450/112>
- 14 Göy N. An Action Research on the Development of Self-regulated Writing Strategies of Turkish EFL Students // Eurasian Journal of Applied Linguistics. – 2017. – № 3 (2). – P. 191-204.

15 Wang Z. Application of Action Research in English Writing // Journal of Hexi University. – 2005. – № 6. – P. 126-128.

Материал 21.07.2025 баспаға түсті

Action Research в обучении письму: эффективные стратегии и методические подходы

А.С. Кыдырбекова¹, Р.С. Рахметова², *Г.К. Капышева¹

¹Восточно-Казахстанский университет имени Сарсена Аманжолова, Усть-Каменогорск, 070000, Казахстан

²Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, 050010, Казахстан

В данной статье рассматривается методология Action Research (исследование действием) как действенный инструмент для улучшения обучения письму в образовательной сфере. Анализируются ключевые стратегии и методические приемы, используемые в рамках данного подхода, которые позволяют преподавателям активно вовлекать обучающихся в процесс обучения, совершенствовать навыки письменной речи и адаптировать образовательный процесс под конкретные потребности студентов.

Статья акцентирует внимание на том, как Action Research помогает педагогам эффективно решать проблемы, возникающие в процессе обучения письму, через непрерывный цикл наблюдения, анализа и коррекции. Рассматриваются примеры удачных практик применения Action Research в различных образовательных условиях, таких как работа с учениками разного возраста и уровня подготовки.

Также детально обсуждаются методы, такие как использование формативного оценивания, создание письменных проектов, а также взаимообучение и обратная связь, которые способствуют развитию рефлексивных умений у студентов. В статье подчеркивается значимость коллективного взаимодействия учителей и учащихся, что позволяет делать процесс обучения письму более гибким и результативным.

Ключевые слова: Action Research, обучение письму, эффективные стратегии, методические подходы, письменные проекты

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1 Кешубаева Б.Қ. Ис-әрекеттік зерттеу жүргізу тәжірибесі арқылы жазу дағдыларын дамытудың тиімділігін анықтау // Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының өзекті мәселелері. – 2015. – № 5 (3). – Б. 51-53.
- 2 Muzaffar M. Action research to improve the teaching of english creative writing at primary level // International Journal of Social Sciences and Education. – 2011. – № 1. – P. 223-234.
- 3 Hu Y. Action Research in the Teaching of Writing in College English // Journal of Zhejiang Wanli University. – 2003. – № 3. – P. 16-19.
- 4 Zhang L., Wu Z. (2024). Enhancing Postgraduate Academic Writing Skills Through Course Reform: An Action Research Study // Social Education Research. – 2024. – № 5 (2). – P. 217-233.
- 5 Cárdenas M. L. Orientaciones metodológicas para la investigación - acción en el aula // Lenguaje. – 2006. – № 34. – P. 187-216.
- 6 Tessema K.A. The Rocky Terrain between Delocalized and Localized, Duplication and Originality: Learning to Write and Learning to Teach Academic English // Educational Action Research. – 2012. – № 20 (4). – P. – 515-533.
- 7 Нысан Г.М., Сапарбай А. Action research қандай мәселелерді шешеді? // Modern Scientific Method. – 2025. – № 9. – Б. 18-22.
- 8 Reed C. Action Research: A Strategy for Instructional Improvement // Teaching and Learning. – 2007. – № 4 (2). – P. 21-23.

- 9 Emerson L., MacKay B.R., MacKay M.B., Funnell K.A. A team of equals: teaching writing in the sciences // *Educational Action Research*. – 2006. – № 14 (1). – P. 65-81.
- 10 Mahani S., Molki A. Enhancing The Quality Of Teaching And Learning Through Action Research // *Journal of College Teaching & Learning*. – 2012. – № 9 (3). – P. 209-216.
- 11 Miftari I. Action research: answering the never-ending question of effectiveness in teaching // *Knowledge-International Journal*. – 2019. – № 31 (2). – P. 397-402.
- 12 Жамелов Б.А., Сүлейменова Г.М., Базарбаев Қ. Мектепте қазақ жерінің тұтастығын қалпына келтірудегі ұлттық зиялық қызметінің маңыздығын оқыту (Action Research қазіргі заманғы мұғалімнің өзіндік іс-әрекетінің тиімділігін арттыру стратегиясы ретінде) // Абай атындағы ҚазҰПУ хабаршысы. Серия: Тарих және әлеуметтік-саяси ғылымдар. – 2023. – № 4 (79). – Б. 234-244.
- 13 Wideman R. Using Action Research and Provincial Test Results to Improve Student Learning // *University of Alberta*. – 2002. – № 6 (20). – 11 p. URL: <https://journals.library.ualberta.ca/iejll/index.php/iejll/article/download/450/112>
- 14 Göy N. An Action Research on the Development of Self-regulated Writing Strategies of Turkish EFL Students // *Eurasian Journal of Applied Linguistics*. – 2017. – № 3 (2). – P. 191-204.
- 15 Wang Z. Application of Action Research in English Writing // *Journal of Hexi University*. – 2005. – № 6. – P. 126-128.

Материал поступил в редакцию журнала 21.07.2025

Action Research in Teaching Writing: Effective Strategies and Methodological Approaches

A. Kydyrbekova¹, R. Rakhmetova², *G. Kapysheva¹

¹East Kazakhstan Sarsen Amanzholov University, Oskemen, 070000, Kazakhstan

²Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, 050010, Kazakhstan

This review article examines the Action Research methodology as an effective tool for improving the teaching of writing in educational practice. It analyzes the key strategies and methodological approaches used within this approach, which allow teachers to actively engage students in the learning process, improve writing skills and adapt the educational process to the specific needs of students.

The article focuses on how Action Research helps teachers effectively solve problems that arise in the course of teaching writing through a constant cycle of observation, analysis and correction. Examples of successful practices of applying Action Research in different educational contexts, such as working with students of different ages and levels of preparation, are considered.

Also, methods such as the use of formative assessment, creating writing projects, as well as peer learning and feedback that contribute to the development of reflective skills in students are discussed in detail. The article emphasizes the importance of collective interaction between teachers and students, which makes the process of teaching writing more flexible and effective.

Key words: Action Research, teaching writing, effective strategies, methodological approaches, writing projects.

REFERENCES

- 1 Keshubaeva, B.Q. (2015). “Is-arekettik zertteu zhurgizu tazhiribesi arqyly zhazu dagdylaryn damytudyng tiimdiligin anyqtau” [Determining the effectiveness of developing writing skills through action research practice], *Gumanitarlyq zhane zharatylystanu gylymdarynyng ozekti maseleleri*, vol. 5, no. 3, pp. 51-53. [in Kazakh].
- 2 Muzaffar, M. (2011). “Action research to improve the teaching of english creative writing at primary level”, *International Journal of Social Sciences and Education*, vol. 1, pp. 223-234.
- 3 Hu, Y. (2003). “Action Research in the Teaching of Writing in College English”, *Journal of Zhejiang Wanli University*, vol. 3, pp. 16-19.

- 4 Zhang, L. and Wu, Z. (2024). “Enhancing Postgraduate Academic Writing Skills Through Course Reform: An Action Research Study”, *Social Education Research*, vol. 5, no. 2, pp. 217-233.
- 5 Cárdenas, M. L. (2006). “Orientaciones metodológicas para la investigación - acción en el aula”, *Lenguaje*, vol. 34, pp. 187-216.
- 6 Tessema, K.A. (2012). “The Rocky Terrain between Delocalized and Localized, Duplication and Originality: Learning to Write and Learning to Teach Academic English”, *Educational Action Research*, vol. 20, no. 4, pp. 515-533.
- 7 Nysan, G.M. and Saporbai, A.B. (2025). “Action research qanday maselelerdi sheshedi?” [What problems does action research solve?], *Modern Scientific Method*, vol. 9. [in Kazakh].
- 8 Reed, C. (2007). “Action Research: A Strategy for Instructional Improvement”, *Teaching and Learning*, vol. 4, no. 2, pp. 21-23.
- 9 Emerson, L. and MacKay, B.R. and MacKay, M.B. and Funnell, K.A. (2006). “A team of equals: teaching writing in the sciences”, *Educational Action Research*, vol. 14, no. 1, pp. 65-81.
- 10 Mahani, S. and Molki, A. (2012). “Enhancing The Quality Of Teaching And Learning Through Action Research”, *Journal of College Teaching & Learning*, vol. 9, no. 3, pp. 209-216.
- 11 Miftari I. (2019). “Action research: answering the never-ending question of effectiveness in teaching”, *Knowledge-International Journal*, vol. 31, no. 2, pp. 397-402.
- 12 Zhamelova, B.A. and Suleimenova, G.M. and Bazarbaev, Q. (2023). “Mektepte qazaq zherining tutastygyn qalpyna keltirudegi ulttyq ziyalyq qyzmetining mangyzdylygyn oqytu (Action Research qazirgi zamandagy mugalimning ozindik is-areketining tiimdiligini arttyru strategiyasy retinde)” [Teaching the importance of national intellectuals' role in restoring the integrity of Kazakh lands at school (Action Research as a strategy to increase the effectiveness of the modern teacher's practice)], *Abai atyndagy QazUPU khabarsysy. Series: Tarikh zhane aleumettik-sayasi gylymdar*, vol. 4, no. 79, pp. 234-244. [in Kazakh]
- 13 Wideman, R. (2002). “Using Action Research and Provincial Test Results to Improve Student Learning”, *University of Alberta*, vol. 6, no. 20, 11 p., available at: <https://journals.library.ualberta.ca/iejll/index.php/iejll/article/download/450/112> (Accessed 2 January 2025).
- 14 Göy, N. (2017). “An Action Research on the Development of Self-regulated Writing Strategies of Turkish EFL Students”, *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, vol. 3, no. 2, pp. 191-204.
- 15 Wang, Z. (2005). “Application of Action Research in English Writing”, *Journal of Hexi University*, vol. 6, pp. 126-128.

Received: 21.07.2025

МРНТИ 14.35.09

DOI: [10.59102/kufil/2025/iss4pp316-331](https://doi.org/10.59102/kufil/2025/iss4pp316-331)

*А.Т. Сагиева¹, С.Е. Умирзакова¹, Г.Н. Турмагамбетова¹, Б.К. Васич²

¹Актюбинский региональный университет им.К.Жубанова, Актобе, 030000, Казахстан

²Faculty of Applied Science, Nis, 18000, Serbia

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ВОСПРИЯТИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК ВТОРОГО СРЕДИ СТУДЕНТОВ РАЗНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В условиях глобализации и цифровой трансформации знание английского языка как второго становится неотъемлемой частью профессиональной подготовки студентов. Однако отношение к языку, мотивация и трудности в его изучении могут существенно различаться в зависимости от профиля подготовки. Настоящее исследование направлено на выявление таких различий среди студентов различных специальностей.